

A KERESZTÉNY ÉLET FORRÁSA, KÖZPONTJA ÉS CSÚCSA: A SZENTMISE

6. rész: Az Eucharisztikus imádság

Előadó: Maga László Plébános atya

Időpont: 2012. július 14.

Didaché – A Mindenható teremtett mindent az Ő nevéért és ételt meg italt adott az ember vígasságára, hogy ezért hálát adjon. Lelki táplálékkal, itallal és örök élettel ajándékoz meg Szolgája által.

Eucharisztia = Hálaadás

A 3 szinoptikus evangélium (Mt 26,26; Mk 14,22; Lk 22,19) valamint Szt Pál (1 Kor 11,24) őrizte meg Jézus kenyeret és bort átváltoztató szavait. Mindegyik leírásban hangsúlyt kap, hogy az Úr kézbe vette a kenyeret és a borral telt kelyhet, majd hálát adott (eukarisztien = hálát adni). Innen származik az Eukarisztia (Oltáriszentség), valamint a szentmise második nagy részének elnevezése.

Áldozat

Krisztus keresztáldozatának megjelenítése történik.

A szeretet jele az áldozat. Minden vallásban van áldozatbemutatás.

Égőáldozat - Valamit (termés, állat) elégettek, Istennek adtak (reggel és este). A felszálló füst az ég felé felszálló imádság jelképe is volt.

Engesztelő áldozat - A nép bűneiért engesztelő állatáldozatot mutatott be. A feláldozott állat vérének az oltárra hintették. Az engesztelő áldozat másik formájában egy kijelölt bakra tették kezüket a vezetők (mintegy átadva vétkeiket), majd kizavarták az állatot a pusztába, hogy elpusztuljon, annak a gondolatnak a jegyében, hogy a bakkal együtt bűneik is megsemmisültek.

Lakoma-áldozat - Miközben az oltáron égett a család lakomája, annak közelében együtt ettek a család tagjai. Ez volt a jele az Istennel való közösségnek.

Újszövetség

Jézus keresztáldozata

Ő (a.) önmészítő áldozatként adta magát a kereszten, (b.) ártatlanul engesztelt a bűnösökért (c.) és a szentmisében szívünkbe fogadhatjuk testét és véréát a szentáldozásban.

A szentmise áldozati liturgiájában Jézus nagypénteki keresztáldozatára emlékezünk, amelyet Ő az utolsó vacsorán mintegy előre jelzett azáltal, hogy testét és véréát adta a kenyér és a bor színében.

Az eukarisztikus imádság szerkezete

Az eucharisztikus imádság gyökerei a zsidó asztali imádságra nyúlnak vissza. Az étkezés kezdetén a családfő vagy közösség vezetője áldást mondott a kenyér felett (barakah). Majd a kenyeret megtörték és kiosztották. Húsvétkor elmesélték az Egyiptomból való szabadulás történetét (haggadah). Utána megáldották a bort. Az áldás 3 részből állt: Isten dicsőítése a teremtésért – Hála Isten megmentő művéért – Kérés a jövőre vonatkozólag.

Az eukarisztikus imádság másik neve a kánon. A szó elsődleges jelentése szabály. Ez utal arra, hogy az Egyház legnagyobb kincsét, az Eukarisztiát csak szigorú előírások, szabályok szerint szabad bemutatni. A kánon szó másik jelentése adomány, köteles hódolat. Ebben az imádságban valósul meg az Istennel való életközösségünk: mi a kenyér és a bor által mindenünket Istennek adjuk, Ő pedig mindent nekünk ad Krisztus áldozatában.

Az eukarisztikus imádság szerkezete:

Prefáció –

Sanctus –

Epiklézis –

Konszekráció (Alapítás elbeszélése) –

Anamnézis (Megemlékezés) –

Obláció (Felajánlás) –

Közbenjáró imádságok –

Doxológia (Őáltala, Ővele és Őbenne...)

Krisztus kenyér és bor színében való megjelenését hat-hat közbenjáró (intercessziós) és áldozati (eukarisztikus) imádság - (1.) Lélekhívás (epiklézis), (2.) az utolsó vacsora elbeszélése (naratio), (3.) megemlékezés Krisztus megváltói tetteiről (anemnézis), (4.) Krisztus megváltói áldozatának felajánlása (oblatio), (5.) második Lélekhívás, hogy méltó módon vegyük magunkhoz Krisztust (6.) és a Szentháromság dicsőítése (doxológia). veszi körül.

Spirituális értelemben a hat közbenjáró ima a hatnapos teremtéstörténetre utal, a hat áldozati imádság pedig arra, hogy Krisztus megváltása által Isten újjáteremtette a világot és benne az embert.

I. A PREFÁCIÓ

= Ünnepi beszéd Prae-fari – Isten színe előtt mondott imádság

Párbeszéd

Erről a párbeszédéről említést tesz Szent Hippolyt vértanú (c. 215).

AZ ÚR LEGYEN VELETEK! – ÉS A TE LELKEDDEL!

Emmanuel-gondolat. Papnak és híveknek szükségük van Istenre.

EMELJÜK FEL SZÍVÜNKET! (Sursum corda) – FÖLEMELTÜK AZ ÚRHOZ!

Emeljük fel szívünket kezünkkel együtt Istenhez, aki az égben van! (Siralom 3,41)

Ha tehát Krisztussal feltámadtatok, keressétek, ami fönt van, ahol Krisztus ül az Isten jobbán. Ami ott fönnt van, arra legyen gondotok, ne a földiekre. (Kol 3,1-2)

A Bibliában a szív a személy központja, onnan ered minden gondolat, érzelem és cselekedet, minden szándék, elhatározás. Odafigyelünk, ahol Krisztus van!

Jeruzsálemi Szent Cirill – A pap kiáltja: Emeljétek fel szíveteket! Most valóban, ebben az órában, amelybe beleremegünk, fel kell emelni szívünket Istenhez és nem hagyhatjuk itt lenni a földön és a földies dolgok közepette. Hatalommal parancsolja tehát a pap ebben az órában, hogy tegyünk félre minden földi dolgot, a házunkkal való törődést, és legyen szívünk a mennyben az emberszerető Istennél. Erre válaszoljátok: Fölemeltük az Úrhoz! Ezzel elismeritek, hogy egyetértetek vele. Egyetlen egy se legyen jelen olyan, hogy csak szájával mondja. Fölemeltük az Úrhoz, akinek gondolatai, gondjai azonban a mindennapi dolgok között forognak. Mert mindig csak Istenre kell gondolnunk! Ha pedig ez az emberi gyöngeség miatt nem lehetséges, akkor legalább arra az egy órára tartsuk tiszteletben.

Görög liturgia - Tegyünk félre mostan minden földi gondot; mert a mindenek királyát fogadjuk.

ADJUNK HÁLÁT URUNKNAK, ISTENÜNKNEK! – MÉLTÓ ÉS IGAZSÁGOS!

A Bibliában gyakori a hálaadás válaszként Isten jóságáért. A zsidó gondolkodás szerint ez az egyedüli, amit nem birtokol Isten.

Adjatok hálát az Úrnak, mert jó. (Zsolt 136)

Philo – Isten legjellemzőbb tevékenysége, hogy áldását adja. A legmegfelelőbb a világ számára, hogy cserébe hálát ad Neki.

Mindenért adjatok hálát, mert ezt várja Isten mindnyájatoktól Krisztus Jézusban. (1 Tessz 5,18)

Jeruzsálemi Szent Cirill – A pap azt mondja: Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek. Van miért hálát adunk, ha már minket, méltatlanokat, ellenségeket egyesített és elfogadott a Lélek gyermekeinek.

Hálát adunk Istennek, hogy elküldte Egyszülöttét, hogy megváltson minket a bűntől és a gonosztól. A szentmisében jelenvaló lesz Krisztus halála és feltámadása. Méltó magatartásunk a hálaadás. Hálát adunk a köztünk történő csodáért, hogy a kenyér és bor Krisztus teste és vére lesz. Hálát adunk, hogy szívünkbe fogadhatjuk Őt a szentségben, így templommá, Isten lakhelyévé leszünk.

Aranyszájú Szent János – A püspök nem egymaga ad hálát, hanem az egész gyülekezet csatlakozik hozzá.

Protokoll – Embolizmus - Zárlat

A hármasszónak után következik a tényleges előszózat, kánont bevezető imádság. Ez három részből áll. A **bevezető – protokoll** - kikristályosodott formában rögzíti az első századok gyakorlatát („Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk Néked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható örök Isten.”)

Majd megnevezzük hálaadásunk okát – **embolizmus** - (adott ünnep illetve liturgikus időszak alapján). A legrégebbi misekönyv (V. sz.) 267 imádságot tartalmaz. Ezek száma továbbra is szaporodott, s Gelasius pápa (+ 496) 54-re csökkentette számukat. Nagy Szt. Gergely pápa (+ 604) már csak tízet engedélyezett. A II. Vatikáni Zsinat után 83 hálaadó imádság készült.

A prefáció harmadik része állandó szövegű („Ezért mi is, miként az angyalok és főangyalok, a trónod körül álló hatalmas égi szellemek, és minden seregek a mennyben, a Te dicsőséged himnuszát zengjük és vég nélkül mondjuk.”) E zárlat a mennyei liturgiára utal, amelyhez mi is kapcsolódunk a szentmise által.

II. SANCTUS (SZENT VAGY!/Trishaigon/Tersanctus)

A Sanctus 2 szentírási részt tartalmazó ének. A 6. századtól Galliában kezdték el használni együtt e két bibliai szakaszt.

Az első Izajás próféta látomására utal (6,1-3) A lángoló szeráfok e szavakkal magasztalják Istent: „Szent vagy, szent vagy, szent vagy, mindenség Ura Istene! Dicsőséged betölti az egész földet.” Háromszoros ismétlés felsőfok jele.

Az ének második része (Benedictus) szövege a Zsolt 118,26 Áldott, aki az Úr nevében jön. Ezzel fogadták a Jeruzsálembé bevonuló Jézust. Mi is így köszöntjük az Oltáriszentség által bevonuló Jézust.

Hozsanna héber szó jelentése: Szabadíts meg! Üdvözíts minket! Keleten már a 4. században, nyugaton pedig még az 5. században sem ismerték az éneket. Ez mindig a nép énekes imádsága volt. Kezdetben egyszerű dallammal énekeltek, s XIII. századtól kezdve pedig már orgonával kísérték.

III. EPIKLÉZIS (LÉLEKHÍVÁS)

= lehívni valamire/valakire

A pap imádkozik, hogy az Atya küldje el a Leleket, hogy a kenyér és bor Krisztus teste és vére legyen.

Add, hogy mi, akik az ő testét és vérét magunkhoz vesszük, Szentlelkével eltelve egy test és egy lélek legyünk Krisztusban.

Damaszkusz Szent János – Krisztus szava és a Lélek ereje teszi a kenyeret és bort Jézus testévé és vérévé.

Testtartás: Térdelés: Imádás – Bűnbánat – Engedelmesség

IV. KONSZEKRÁCIÓ (ALAPÍTÁS ELBESZÉLÉSE)

Az átváltoztatás megközelítéséhez szükséges 2 kulcsfogalom („isteni szó” és „átlényegülés”) és egy mindennapi tapasztalat megértése.

Az isteni szó lényege az, hogy ami elhangzik, az meg is valósul. Jézus is sokszor tett csodát szavaival. Az átváltoztatás során a pap in persona Christi és in persona Ecclesiae kimondja az utolsó vacsorán elhangzott jézusi szavakat, s az oltáron megjelenik Krisztus a kenyér és bor színében.

Ezt a csodát fejezi ki a transsubstantiatio (= átlényegülés) szó. Minden dolognak van lényegi (szubsztancia) és járulékos eleme (akkidencia). A szentmise során csakúgy, mint az utolsó vacsorán nem a kenyér és bor állaga, hanem lényege változik át Krisztus testévé és vérévé.

A mindennapi életben is látjuk, hogy a szeretet többé tesz, átváltoztat; s ez történik itt is: Jézus szeretete által önmagát adja a kenyér és a bor színében.

Keleti Egyház felfogása szerint az átváltozás akkor történik, amikor a pap keresztet rajzol a kenyér és bor felé. Nyugati Egyház felfogása szerint az alapító szavak kimondásakor.

Sokakért vagy mindenkiért?

Ez az én vérem, az új szövetségé, amely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. (Mt 26,28)

Biblikusok megfigyelik, hogy Jézus azonosítja Önmagát a szenvedő szolgálóval. Izajás úgy beszél róla, hogy Ő sokakért adja életét.

Ezért osztályrészül adok neki sokakat, és hatalmasokkal osztozik a zsákmányon, amiért halálra adta életét, és a bűnösök közé számították; pedig ő sokak vétkeit viselte, és a bűnösökért közbenjár. (Iz 53,11-12)

Jézus mindenkiért meghalt, de nem mindenki fogadja el ezt az ajándékot.

Íme, hitünk szent titka

A pap térdet hajt és csöndesen imádja Krisztust a szentségben. Ámulat és csodálat kifejezése: Íme, hitünk szent titka!

Valahányszor esszük ezt a kenyeret és iszunk ebből a kehelyből, halálot hirdetjük Urunk, amíg el nem jössz. (1 Kor 11,26 - Mert amikor ezt a kenyeret eszitek, és ezt a kehelyt isszátok, az Úr halálát hirdetik, amíg el nem jön.)

Üdvözíts bennünket világ megváltója, ki keresztet és feltámadásod által megmentettél minket. (Vö Jn 4,42 Üdvözíts bennünket világ Megváltója, ki keresztet és feltámadásod által megváltottad a világot!)

V. ANAMNÉZIS (MEGEMLÉKEZÉS)

Megemlékezünk Krisztus megváltói művéről. Az emlékezet nemcsak a múlt felidézése, hanem megjeleníti Krisztus keresztáldozatát, hogy teljesen részesüljünk abban.

KEK 1363 - A Szentírás értelmében a megemlékezés nem csupán visszaemlékezés elmúlt eseményekre... Ezen események liturgikus ünneplésében bizonyos módon maguk az események jelenvalóvá és aktuálissá válnak.

VI. 2. EPIKLÉZIS (LÉLEKHÍVÁS)

A megszentelő és életadó Lélek hívása: a hívek közösségére.

Add, hogy mi, akik az Ő testét és vérének magunkhoz vesszük, Szentlelkével eltelve egy test és egy lélek legyünk Krisztusban.

VI. OBLÁCIÓ (FELAJÁNLÁS)

A szentmisén felajánljuk azt, amit Jézus a kereszten. Felajánlja áldozatát és mi is részesülünk abban. „Felajánljuk neked ezt az élő és szent áldozatot.” (Vö. III. Eucharisztikus imádság)

Meghívást kapunk, hogy egyesüljünk Krisztus áldozatával. Krisztus és az Egyház áldozata egy. A kenyér és bor az embert jelképezi, s a konszekráció után felajánljuk azt az Atyának.

Az Egyház felajánlja a Szentlélekben a szeplőtelen áldozatot az Atyának. Az Egyház szándéka azonban, hogy a hívek ne csak felajánlják a szeplőtelen áldozatot, hanem önmagukat is felajánlják, s így egyek legyenek Istennel, aki minden mindenben. (Általános rendelkezések)

VIII. KÖZBENJÁRÓ IMÁK

A pap különböző közbenjáró imádságokat mond. A kenyér és bor színeben megjelenő Krisztus előtt szólhatunk hatékonyan az Atyához.

Szent Ágoston – A jelenlévők az egész „megváltott város” látható képének nevezhetők, amely ugyan láthatatlan ugyan a közösség számára, de mégis jelen van.

Fohászokunk (1.) az egyház vezetőiért: pápáért és püspökért, (2.) a jelenlévőkért és távollévőkért, (3.) a szentek közbenjárását kérve, (4.) az elhunytakért (5.) önmagunkért, mint bűnösökért (6.) és az egész teremtett világért.

IX. DOXOLÓGIA (SZENTHÁROMSÁG DICSŐÍTÉSE)

Az angyalok és szentek dicsérete visszhangzik a földön. Szentírási háttere: „Mert minden belőle, általa és érte van. Dicsőség neki mindörökké! Ámen.” (Róm 11,36)

A kánon a II. századból származó doxológiával zárul (Őáltala, Ővele és Őbenne...), mire a hívek Amen-nel válaszolnak ünnepélyes egyetértésük jeleként.

Szent Jusztinus – A testvérek előljárójához kenyeret és bort visznek vízzel vegyített borral, aki a kezéhez veszi, dicséretet mond a mindenség Atyjának a Fiú és a Szentlélek neve által, hálát ad neki és áldást mond hosszasan azokért, amiket nekünk adott, hogy Ő bennünket erre méltatott. Imái és hálaadása befejezésekképpen az egész nép ráfeleli az Ament.

Szent Jeromos – Az Amen, amit az ókori keresztények Rómában mondtak, a mennyben visszhangzik, mint mennydörgés.